

ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน
ระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
STUDENTS' EXPECTATION AND SATISFACTION TOWARDS TEACHING
METHODS AT MASTER'S DEGREE LEVEL IN THE FIELDS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES: A STUDY AT MAHIDOL UNIVERSITY

นฤดล คงทน

Narudol Kongton

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน (3) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาระดับปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 181 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า (1) ภาพรวมผลการวิเคราะห์ระดับความคาดหวังของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (4.30) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หมวดวิชาทฤษฎีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (4.34) รองลงมาคือ หมวดวิชาประยุกต์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (4.28) และหมวดวิชาวิจัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (4.30) ภาพรวมผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หมวดวิชาทฤษฎี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.02) รองลงมาคือ หมวดวิชาวิจัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (3.98) และหมวดวิชาประยุกต์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.97) (2) ภาพรวมผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักเรียน พบว่า ภาพรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังและความพึงพอใจแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หมวดวิชาทฤษฎีมีความคาดหวังและความพึงพอใจแตกต่างกัน (t = 4.49) หมวดวิชาประยุกต์ มีความคาดหวังและความพึงพอใจแตกต่างกัน (t = 4.39) และหมวดวิชาวิจัยมีความคาดหวังและความพึงพอใจแตกต่างกัน (t = 4.71) และ (3) รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมในหมวดวิชาทฤษฎี ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือและรูปแบบการสอนแบบซักค้าน รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมในหมวดวิชาประยุกต์ ได้แก่รูปแบบการเรียนการสอน

สอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง และรูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอโมโนทัศน์กว้างล่วงหน้า รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมในหมวดวิชาวิจัย ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาขนาดตามแนวคิดของทอรัแชนท์ รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง และรูปแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์

คำสำคัญ: ความคาดหวังและความพึงพอใจ รูปแบบการเรียนการสอน มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Abstract

This research aimed to (1) study students' expectation and satisfaction level with the teaching methods of the Master of Humanities and Social Sciences, Mahidol University, (2) compare students' expectation and satisfaction with the teaching methods, and (3) propose teaching methods of Humanities and Social Sciences, Mahidol University. The quantitative approach was used for this research. The sample groups consisted of 181 were the postgraduate students in Humanities and Social Sciences, Mahidol University. The research tool was the questionnaires.

The research results showed the followings: (1) According to the analytical results, students' expectation level had the mean of 4.30 which was at the highest level. After considering each aspect, the researcher found that the Theoretical Subject Group had the mean of 4.34 which was at the highest level. The Applied Subject Group had the mean of 4.28 which was at the highest level. And the Research Subject had the mean of 4.30 which was at the highest level. According to the analytical results, students' satisfaction level had the mean of 3.99 which was at a high level. After considering each aspect, the researcher found that the Theoretical Subject Group had the mean of 4.02 which was at a high level. The Research Subject Group had the mean of 3.98 which was at the highest level. And the Applied Subject Group had the mean of 3.97 which was at a high level. (2) According to the results of analyzing and comparing students' expectation and satisfaction, the researcher found that students differently expressed the expectation and satisfaction. After considering each aspect, the researcher found that students differently expressed the expectation and satisfaction with the Theoretical Subject Group ($t = 4.49$). Students differently expressed the expectation and satisfaction with the Applied Subject Group ($t = 4.39$). Students differently expressed the expectation and satisfaction with the Research Subject Group ($t = 4.71$). (3) The suitable instructional models of the Theoretical Subject Group consisted of storyline model, cooperative learning model, and jurisprudential inquiry model. The suitable instructional models of the Applied Subject Group consisted of cooperative learning model, storyline model, and advanced organizer model. The suitable instructional models of the Research Subject Group consisted of Torrance's future problem solving instructional model, storyline model, and synectics instructional model.

Keywords: Expectation and Satisfaction, Teaching Methods, Humanities and Social Sciences

หลักการและเหตุผล

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น เป็นเครื่องมือสำคัญในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรให้มีคุณภาพ คือ การศึกษา การจัดการศึกษาของชาตินั้นจะต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในระบบทั้งสาม การจัดการศึกษาของชาติก็จะต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย แต่ละสังคมจะมีแนวทางการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป การจัดการศึกษาประเทศใดถ้าไม่ยึดการศึกษาที่ถูกต้องก็ไม่มีทางที่จะทำให้ประเทศเจริญไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ปรัชญาการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศ สำหรับปัจจุบันมีการแบ่งระดับชั้นทางการศึกษาออกเป็นชั้นๆ เช่น การศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ทั้งนี้รวมไปถึงการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา และในระดับอุดมศึกษา

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาในระดับที่สามและเป็นระดับสูงสุดในระบบการศึกษา เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นหลักจากมัธยมศึกษา ขอบข่ายของการอุดมศึกษาจึงครอบคลุมการศึกษาตั้งแต่ระดับต่ำกว่าปริญญา ได้แก่ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรืออนุปริญญา จนถึงการศึกษาในระดับปริญญาเอก หรือเรียกอีกอย่างได้ว่า การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา แนวทางในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตราที่ 22 กำหนดไว้ว่า *“การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ”* ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจึง

ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ โดยผ่านการทำวิจัยในศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ และเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม การสร้างคน นั่นคือการผลิตบัณฑิตที่ออกไปให้มีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถในการที่จะออกไปพัฒนาประเทศชาติหรือสังคมได้นอกจากนั้นแล้วต้องเน้นการสร้างสังคม นั่นคือการบริการวิชาการ การนำความรู้ที่ได้ไปใช้เพื่อประโยชน์ต่อคนส่วนรวม รวมไปถึงการการทํานู่นำรู้งคิดพัฒนามนธรรมอันดีงามของสังคมต่อไปด้วย ปรัชญาการอุดมศึกษาไทยจึงมุ่งสร้างผู้เล่าเรียนให้เป็นบัณฑิต ซึ่งอุดมด้วยฐานสี่ คือ จิตใจ ปัญญา วิชาชีพ และวัฒนธรรม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

รูปแบบการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือของผู้สอนเพื่อนำไปใช้เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน รูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบได้รับการออกแบบและพัฒนาโดยมีพื้นฐานมาจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ ผู้สอนจึงควรกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนในแต่ละวิชา ให้สอดคล้องกับเนื้อหา หรือวัตถุประสงค์หลักของรายวิชา ทั้งนี้ ในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละวิชานั้นอาจประกอบไปด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลายรูปแบบรวมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้นๆ ในปัจจุบันได้มีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้คิดค้นวิธีการสอนใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งล้วนแล้วแต่มีประโยชน์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเนื้อหาในศาสตร์วิชาต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันออกไปตามธรรมชาติของสาขาวิชา

หลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษา เป็นหลักสูตรที่ประกอบด้วยประสบการณ์ทางวิชาการเฉพาะด้าน ขั้นสูงที่ลุ่มลึก เพื่อความเป็นนักวิชาการขั้นสูงในสาขาวิชานั้นๆ ของผู้เรียน โดยมุ่งหวังให้

ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับนี้ สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเองจากค้นคว้าวิจัย และสามารถนำองค์ความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสังคมประเทศชาติ โดยมีการแบ่งกลุ่มหลักสูตรสาขาวิชาออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความเกี่ยวข้องกันอย่างแนบแน่น โดยสาขามนุษยศาสตร์เป็นการศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์ ในส่วนของสังคมศาสตร์ คือการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นสังคม ทั้งการศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ในการจัดการเรียนการสอนจึงมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากรูปแบบการเรียนการสอนในสาขาวิชาอื่นๆ กล่าวคือ การเรียนการสอนในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เน้นการอภิปรายแสดงความคิดเห็นโดยอ้างอิงจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ การจับประเด็นสำคัญ ในแต่ละหัวข้อการเรียนรู้อ และสามารถอภิปรายผลได้อย่างเป็นระบบ โดยพบว่ารูปแบบการเรียนการสอนในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สามารถแบ่งออกเป็น 5 หมวด ตามลักษณะและวัตถุประสงค์เฉพาะหรือเจตนาของเรียนการสอน ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (affective domain) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (psycho - motor domain) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ (process skills) และรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ (integration) (ทีศนา แชมมณี, 2553: 6)

ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาที่มีความหลากหลาย กอปรกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันตามช่วงของอายุ ลักษณะทั่วไปของผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษามักจะเป็นผู้ใหญ่โดยแท้จริง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและมีอุดมการณ์สูง สนใจในสิ่งที่อยากรู้ ต้องการการยอมรับของเพื่อน อาจารย์ และสังคม ต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (self-directed learning) มักสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัว และสิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนควรมุ่งจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และให้สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2524; สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2538) จุดมุ่งหมายในการเข้ามหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาของผู้เรียนนั้น แตกต่างกันไป ตามลักษณะของสังคม และลักษณะของสถาบัน เนื่องจากชีวิตและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัย เป็นชีวิตที่มีความหลากหลาย นักศึกษามีบุคลิกภาพต่างที่แตกต่างกันออกไป นั้นย่อมแสดงถึงความคาดหวัง ความพึงพอใจที่แตกต่างกันออกไปด้วย โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอน

ความคาดหวังของบุคคล เกิดจากลักษณะความแตกต่างของแต่ละบุคคล โดยใช้มาตรฐานของตนเป็นเครื่องวัด ซึ่งระดับของความคาดหวังจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่แตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล ในส่วนของความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกหรือทัศนคติทางด้านบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลนั้นได้ แต่ทั้งนี้ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันขึ้นกับค่านิยมและประสบการณ์ที่ได้รับ

ด้วยคุณลักษณะที่แตกต่างกันไปของนักศึกษา กอปรกับรูปแบบการเรียนการสอนในสาขา

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีความหลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความคาดหวัง และความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคคลให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีความรอบรู้ทางวิชาการ สร้างองค์ความรู้ใหม่ ถ่ายทอด พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านงานวิจัย และนำไปใช้เพื่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
3. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในการทำวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาโทที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 ของกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่อยู่ภายใต้การประสานงานของบัณฑิตวิทยาลัย รวมทั้งสิ้นจำนวน 339 คน ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2558

ผู้วิจัยได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 181 คน โดยวิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของเครจซี่และมอร์แกน ที่ค่าความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ดังนี้

สูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ้างในธีรฤทธิ เอกะกุล : 2543

$$n = \frac{x^2 N p (1-p)}{e^2 (N-1) + x^2 p (1-p)}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

x^2 = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95% ($x^2 = 3.841$)

p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจ

ประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด p = 0.5)

ขนาดของประชากรที่ใช้ในการศึกษาในการทำวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาโทที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 ของกลุ่มสาขาวิชา

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่อยู่ภายใต้การประสานงานของบัณฑิตวิทยาลัย รวมทั้งสิ้นจำนวน 339 คน ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) คือ

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{3.841(339)0.5(1-0.5)}{(0.05)^2(339-1)+3.841(0.5)(1-0.5)} \\ &= 181 \text{ คน} \end{aligned}$$

จากกลุ่มตัวอย่าง 181 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยเริ่มต้นด้วยการใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling Method) จากนั้นทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection Sampling Method) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างว่าจะต้องเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 โดย

ผ่านการเรียนรายวิชาในชั้นปีที่ 1 แล้ว และยังคงสภาพการเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในการวิจัย โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ สิ่งพิมพ์ ตำรา งานวิจัย และข้อมูลที่มีการเผยแพร่สื่อทางอินเทอร์เน็ต ที่เกี่ยวข้องกับความคิดและความพึงพอใจ ปรัชญาการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนการสอน รวมถึงกฎหมาย ประกาศพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบคำถามการวิจัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อมูลวิจัย เพื่อให้คำถามมีความเที่ยงตรง แม่นยำ และตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในส่วนของ “ความคิดและความพึงพอใจ” ซึ่งผลของข้อมูลผู้วิจัยจะนำไปสร้างเครื่องมือวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาในกลุ่มสาขาวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในเรื่อง “ความคิดและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน” มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ในแบบสอบถามตอนที่ 1 และ 2 ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะทางประชากรศาสตร์ และการวัดระดับความคิดและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน นำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการลงรหัสข้อมูลจากนั้นทำการ

ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistics Package for the Social Sciences) และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติในเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าร้อยละ (Percentage) ตามความเหมาะสมของข้อมูล

2. การวิเคราะห์ที่ศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้สถิติ Paired Samples Test

3. วิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNIModified)

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือของผู้สอนเพื่อนำไปใช้เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน รูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบได้รับการออกแบบและพัฒนาโดยมีพื้นฐานมาจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ ได้มีนักการศึกษาให้คำนิยามของคำว่ารูปแบบการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

จอยส์และวีล (Joyce & Weil, 1996, p. 11) อ้างแนวคิดของดิวอี้ (Dewey) ที่กล่าวว่าแก่นของกระบวนการสอนก็คือ การจัดสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมด้วยเพื่อศึกษาหาวิธีว่าจะเรียนรู้ได้อย่างไร ดังนั้น รูปแบบการสอนจึงเป็นการอธิบายสภาพของสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ต่างๆ ตั้งแต่การวางแผนหลักสูตร รายวิชา หน่วยการเรียนรู้และบทเรียน ไปจนถึงการออกแบบและพัฒนาสื่อการ

เรียนการสอน ตำราและโปรแกรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

เอก เกน และ คอ ซัค (Eggen & Kauchak, 2006, p. 21) กล่าวว่า รูปแบบการสอน หมายถึง กลวิธีการสอนเฉพาะที่ได้รับการออกแบบ โดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้และการตั้งใจ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้เฉพาะ รูปแบบการสอนจะบรรยายสภาพทั่วไปของการดำเนินการที่ครูทำเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยมีได้เป็นลักษณะของการสั่งการให้ครูต้องทำตาม ทุกอย่าง รูปแบบการสอนเป็นแนวทางทั่วไปสำหรับชี้แนะการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งไม่สามารถแทนที่ทักษะหรือความชำนาญการของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญได้

รูปแบบการสอนเป็นแบบแผนการดำเนินการเรียนการสอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการเรียนการสอนทั่วไป อยู่ 4 ประการ ได้แก่

- 1) รูปแบบการสอนได้รับการออกแบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของรูปแบบการสอนนั้น
- 2) รูปแบบการสอนประกอบด้วย ขั้นตอนการเรียนการสอนเฉพาะที่กำหนดขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ของรูปแบบการสอนนั้น
- 3) รูปแบบการสอนมีพื้นฐานมาจาก ทฤษฎีการเรียนรู้
- 4) รูปแบบการสอนได้รับการส่งเสริม ด้วยทฤษฎีการตั้งใจ

ทิตนา เขมมณี (2555, หน้า 221) ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน คือสภาพ ลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระบบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่างๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิค

การสอนต่างๆ ที่สามารถช่วยให้การเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการสอนหรือแนวคิดที่ยึดถือ รูปแบบการเรียนการสอนจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบหรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้นๆ

องค์ประกอบสำคัญที่รูปแบบการเรียนการสอนจำเป็นต้องมี ได้แก่

- 1) มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักการของรูปแบบการสอนนั้น
- 2) มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ
- 3) มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้นๆ
- 4) มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้นๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการเรียนการสอน คือ วิธีการจัดการเรียนการสอนซึ่งพัฒนามาจากแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีด้านการศึกษา ที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนในรายวิชานั้นๆ

ประเภทของรูปแบบการเรียนการสอน

จอยส์และวีล (Joyce & Weil, 1996, pp. 12-22) แบ่งรูปแบบการสอนออกเป็น 4 กลุ่มตามจุดมุ่งหมายและวิธีการเรียนรู้ของมนุษย์ ได้แก่

- 1) รูปแบบการสอนในกลุ่มที่ใช้การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social family) เป็นรูปแบบการ

สอนที่ใช้ประโยชน์จากการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยเห็นว่าการจัดการห้องเรียนจะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์แบบร่วมมือในห้องเรียน ซึ่งมีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ จุดมุ่งหมายของรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้มีดังนี้

(1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันในการแก้ปัญหาทางวิชาการและปัญหาของสังคม

(2) พัฒนาทักษะทางด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้เรียน

(3) สร้างความตระหนักในด้านค่านิยมของตนและสังคม

2) รูปแบบการสอนในกลุ่มกระบวนการประมวลผลสารสนเทศ (information-processing family) เป็นรูปแบบการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการสร้างความเข้าใจและจดจำสารสนเทศของผู้เรียน และการพัฒนาความคิด สติปัญญาของผู้เรียน จุดมุ่งหมายของรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้มีดังนี้

(1) ส่งเสริมการสร้างความคิดรวบยอดและหลักการ

(2) พัฒนาความสามารถทางสติปัญญา ได้แก่ ทักษะการคิดและกระบวนการคิดต่างๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงเหตุผล การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

(3) พัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหาและกระบวนการสืบสอบ

3) รูปแบบการสอนในกลุ่มที่เกี่ยวกับการพัฒนาตน (personal family) รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

(1) สร้างความสำนึกในคุณค่าของตนเองและความเข้าใจตนเอง

(2) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้แนะแนวช่วยเหลือผู้เรียนให้มีความเข้าใจบทบาทใน

การจัดการเรียนรู้ของตนเอง สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ และวางแผนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของตนเองได้

(3) ทำให้ผู้เรียนเปิดใจกว้างต่อประสบการณ์ใหม่

4) รูปแบบการสอนในกลุ่มที่เกี่ยวกับการปรับพฤติกรรม (behavioral systems family) จุดมุ่งหมายหลักของรูปแบบการสอนในกลุ่มนี้คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อเท็จจริง ความคิดรวบยอด ตลอดจนการฝึกทักษะและพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม โดยมอบหมายงานให้ผู้เรียนปฏิบัติและได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติ ซึ่งนักเรียนจะปฏิบัติงานจนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ เมื่อได้รับทราบข้อมูลย้อนกลับและได้รับผลจากการปฏิบัตินั้น

ทิตินา แชนมณี (2555, หน้า 224) แบ่งประเภทของรูปแบบการเรียนการสอนตามลักษณะและวัตถุประสงค์เฉพาะหรือเจตนารมณ์ของรูปแบบ ออกเป็น 5 หมวด ได้แก่

1) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain)

2) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (affective domain)

3) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (psycho-motor domain)

4) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ (process skills)

5) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ (integration)

อาเรนด์ (Arends, 2001, p. 25) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนการสอนออกเป็น 2 กลุ่ม โดยพิจารณาจากบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ดังนี้

1) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง (teacher - centered model) หมายถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเตรียมเนื้อหาและเป็นผู้ควบคุมกำกับ

ขั้นตอนของการเรียนการสอน ซึ่งที่ใช้เรียกรูปแบบการเรียนการสอนในกลุ่มนี้ มักเรียกว่ารูปแบบการสอน เช่น รูปแบบการสอนตรง (direct instruction model) รูปแบบการสอนความคิดรวบยอด (concept teaching model) เป็นต้น

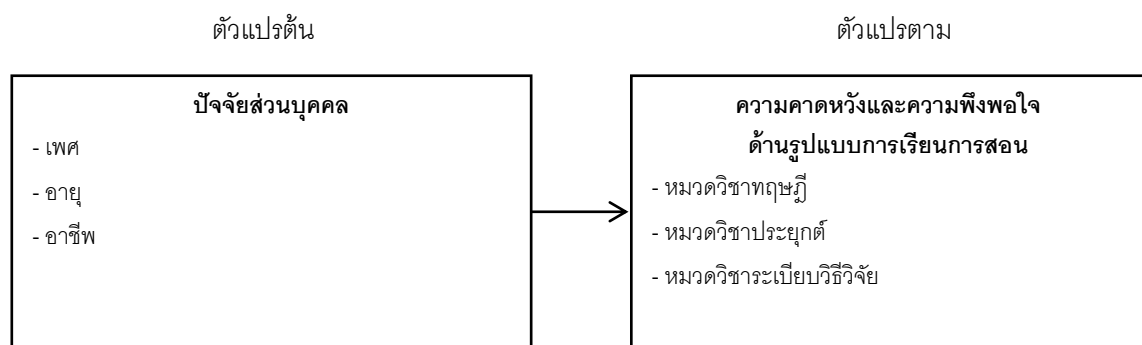
2) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student - centered model) หมายถึง รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ หรือเป็นผู้สร้างความรู้ บทบาทของครูทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และเป็นที่ปรึกษาการทำงานของนักเรียน ชื่อของรูปแบบการเรียนการสอนในกลุ่มนี้นิยมเรียกว่า รูปแบบการเรียนรู้มากกว่ารูปแบบการสอน เช่น รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem - based learning) รูปแบบการเรียนรู้ตามแนววัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT: the circle of learning model) เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ ผู้สอน

จึงควรกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนในแต่ละวิชาให้สอดคล้องกับเนื้อหา หรือวัตถุประสงค์หลักของรายวิชา ทั้งนี้ในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละวิชานั้นอาจประกอบไปด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลายรูปแบบรวมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้นๆ

กรอบการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยพัฒนามาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการทบทวนวรรณกรรมในส่วนต่างๆ ช่วยให้ผู้ศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังและความพึงพอใจ จากองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปและสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และสามารถนำไปสร้างเครื่องมือในการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปผลการวิจัยและประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียน

การสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

1) หมวดวิชาทฤษฎี

จากผลการวิเคราะห์ระดับความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีความคาดหวังต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาทฤษฎี อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.34$) ในขณะที่ภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาทฤษฎี อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.02$) และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านความคาดหวังของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาทฤษฎี สรุปผลได้ว่า นักศึกษามีความคาดหวังต่อรูปแบบการเรียนการสอน โดยการสร้างเรื่องมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมา คือ รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ($\bar{X} = 4.41$) รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ($\bar{X} = 4.41$) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอโน้ตบุ๊กว่างล่วงหน้า ($\bar{X} = 4.41$) รูปแบบการเรียนการสอนของกานเย่ ($\bar{X} = 4.36$) รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ ($\bar{X} = 4.34$) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ ($\bar{X} = 4.26$) รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติของเซฟเทล ($\bar{X} = 4.24$) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 4.24$) และ

รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นความจำ ($\bar{X} = 4.24$) ตามลำดับ

ในส่วนของความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาทฤษฎี สรุปผลได้ว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือมากที่สุด ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาคือ รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ($\bar{X} = 4.13$) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอโน้ตบุ๊กว่างล่วงหน้า ($\bar{X} = 4.14$) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง ($\bar{X} = 4.05$) รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ ($\bar{X} = 4.02$) รูปแบบการเรียนการสอนของกานเย่ ($\bar{X} = 4.02$) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ ($\bar{X} = 3.97$) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 3.94$) รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นความจำ ($\bar{X} = 3.93$) และรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติของเซฟเทล ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ

2) หมวดวิชาประยุกต์

จากผลการวิเคราะห์ระดับความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีความคาดหวังต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาประยุกต์ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.28$) ในขณะที่ภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาประยุกต์ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.97$) และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านความคาดหวังของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่ม

สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาประยุกต์ สรุปลงได้ว่า นักศึกษามีความคาดหวังต่อรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา คือ รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง ($\bar{X} = 4.37$) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอมนทัศน์กว้างล่วงหน้า ($\bar{X} = 4.34$) รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง (พุทธพิสัย + ทักษะพิสัย) ($\bar{X} = 4.33$) รูปแบบการเรียนการสอนของกานเย่ ($\bar{X} = 4.29$) รูปแบบการเรียนการสอนมนทัศน์ ($\bar{X} = 4.28$) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ ($\bar{X} = 4.25$) รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟฟิค ($\bar{X} = 4.25$) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 4.24$) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาคติพิสัยของบลูม ($\bar{X} = 4.23$) รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติของเซฟเทล ($\bar{X} = 4.22$) และรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นความจำ ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ

ใน ส่วนของ ความพึงพอใจของ นักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาประยุกต์ สรุปลงได้ว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือมากที่สุด ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือ รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง (พุทธพิสัย + ทักษะพิสัย) ($\bar{X} = 4.09$) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง ($\bar{X} = 4.06$) รูปแบบการเรียนการสอนของกานเย่ ($\bar{X} = 4.04$) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอมนทัศน์กว้างล่วงหน้า ($\bar{X} = 4.03$) รูปแบบการเรียนการสอนมนทัศน์ ($\bar{X} = 4.01$) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิด

ของทอร์แรนซ์ ($\bar{X} = 3.96$) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 3.91$) รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นความจำ ($\bar{X} = 3.90$) รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติของเซฟเทล ($\bar{X} = 3.88$) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาคติพิสัยของบลูม ($\bar{X} = 3.85$) และรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟฟิค ($\bar{X} = 3.78$) ตามลำดับ

1) หมวดวิชาวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ระดับความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีความคาดหวังต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาวิจัย อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$) ในขณะที่ภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาวิจัย อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.98$) และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านความคาดหวังของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาวิจัย สรุปลงได้ว่า นักศึกษามีความคาดหวังต่อรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์แรนซ์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมา คือ รูปแบบการเรียนการสอนมนทัศน์ ($\bar{X} = 4.34$) รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง (พุทธพิสัย) ($\bar{X} = 4.33$) รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ($\bar{X} = 4.33$) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง ($\bar{X} = 4.32$) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 4.29$) รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ($\bar{X} = 4.26$) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาคติพิสัย

ของบลูม ($\bar{X} = 4.25$) และรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นความจำ ($\bar{X} = 4.23$) ตามลำดับ

ในส่วนของความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาวิจัยสรุปผลได้ว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง และรูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือมากที่สุด ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมา คือ รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ ($\bar{X} = 4.01$) รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง (พุทธพิสัย) ($\bar{X} = 3.99$) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ ($\bar{X} = 3.99$) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของบลูม ($\bar{X} = 3.97$) รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นความจำ ($\bar{X} = 3.96$) และรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ($\bar{X} = 3.93$) ตามลำดับ

2. สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

1) หมวดวิชาทฤษฎี

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาทฤษฎี พบว่า นักศึกษามีความคาดหวังต่อรูปแบบการเรียนการสอนหมวดวิชาทฤษฎีอยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนหมวดวิชาทฤษฎีอยู่ในระดับมาก โดยรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง มีลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 1

2) หมวดวิชาประยุกต์

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาประยุกต์ พบว่า นักศึกษามีความคาดหวังต่อรูปแบบการเรียนการสอนหมวดวิชาประยุกต์อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนหมวดวิชาประยุกต์อยู่ในระดับมาก โดยรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟฟิคมีลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 1

3) หมวดวิชาวิจัย

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาวิจัย พบว่า นักศึกษามีความคาดหวังต่อรูปแบบการเรียนการสอนหมวดวิชาวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนหมวดวิชาวิจัยอยู่ในระดับมาก โดยรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม และรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ มีลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 1

3. เสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

1) หมวดวิชาทฤษฎี การเรียนการสอน

โดยส่วนใหญ่เน้นการบรรยายเชิงสาระ การอภิปรายในห้องเรียน รวมถึงการจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศ

การสัมมนาเชิงวิชาการทำให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง โดยการนำทฤษฎีมาประยุกต์ให้เกิดกระบวนการคิด ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ และรูปแบบการสอนแบบซักค้าน เป็นต้น

2) หมวดวิชาประยุกต์ มีการผสมผสานรูปแบบการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ประเด็น หรือสถานการณ์ต่างๆ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง และรูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอมนทัศน์กว้างล่วงหน้า เป็นต้น

3) หมวดวิชาวิจัย จุดเน้นที่สำคัญของหมวดวิชาวิจัยคือการลงมือปฏิบัติทำวิจัยทั้งงานวิจัยกลุ่ม และวิจัยเดี่ยว เพื่อการเตรียมความพร้อมและฝึกฝนทักษะต่างๆ ก่อนลงมือทำวิทยานิพนธ์ตั้งนั้น แนวทางการสอนที่เหมาะสมสำหรับวิชาในหมวดวิจัย ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์เรนซ์ รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง และรูปแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น

4. ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

ทราบถึงระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาระดับปริญญาโท สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนากำลังคนในระดับสูงให้กับ สังคม ประเทศชาติ ในการสร้างสรรค์จริงใจให้สังคมเจริญก้าวหน้า และ

พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม โดยใช้วิชาการขั้นสูงเป็นพื้นฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งศึกษาจากกรอบแนวคิดในการวิจัยได้พัฒนามาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการทบทวนวรรณกรรมในส่วนต่างๆ รวมถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังและความพึงพอใจ หลักการและปรัชญาการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ และรูปแบบการเรียนการสอน โดยอาศัยองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ ได้แก่ เพื่อศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ในการศึกษาผู้วิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา ในระดับปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 ที่ศึกษาในกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 181 คน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1 ผลการศึกษาระดับความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบ

การเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผลการวิเคราะห์ระดับความคาดหวังและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) หมวดวิชาทฤษฎี

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในระดับบัณฑิตศึกษาที่อยู่ในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความคาดหวังต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาทฤษฎี โดยรูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่องเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่นักศึกษามีความคาดหวังมากที่สุด สำหรับรูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่องจัดเป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการหรือเป็นสหวิทยาการ คือเป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานศาสตร์หลายๆ อย่างเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์สูงสุดในการประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นผ่านทางประสบการณ์ตรงหรือการกระทำหรือการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเองผู้เรียนสามารถเรียนรู้คุณค่าและสร้างผลงานที่ดีได้ หากมีโอกาสได้ลงมือกระทำ นอกจากความเชื่อดังกล่าวแล้ว การเรียนการสอนโดยวิธีการสร้างเรื่องนี้ยังใช้หลักการเรียนรู้และการสอนอีกหลายประการ เช่นการเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวไปสู่วิถีชีวิตจริง การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิศนา ขัมมณี (2553: 6) ที่ได้กล่าวถึงมาตรฐานผลการเรียนรู้ในระดับปริญญาโทไว้ว่า ในระดับปริญญาโต้นั้นเป็นการใช้ความรู้ทางด้านทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการจัดการบริบทใหม่ที่ไม่คาดคิดทางวิชาการและวิชาชีพ และพัฒนาแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อ

ตอบสนองประเด็นหรือปัญหา สามารถใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจ หรือสถานการณ์ที่มีข้อมูลไม่เพียงพอสามารถสังเคราะห์และใช้ผลงานวิจัย สิ่งตีพิมพ์ทางวิชาการ และพัฒนาความคิดใหม่ ๆ โดยบูรณาการเข้ากับองค์ความรู้เดิม หรือเสนอความรู้ใหม่ที่ท้าทายสามารถใช้เทคนิคทั่วไปหรือเฉพาะทางในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างสร้างสรรค์

2) หมวดวิชาประยุกต์

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในระดับบัณฑิตศึกษาที่อยู่ในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความคาดหวัง และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาประยุกต์ โดยรูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่นักศึกษาที่มีความคาดหวัง และความพึงพอใจมากที่สุด สำหรับรูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การจัดกลุ่มของผู้เรียนที่จะทำงานร่วมกัน นักศึกษาจะต้องมีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ต้องสร้างให้เกิดขึ้นและให้คงไว้โดยให้ทำกิจกรรมหลากหลาย การจัดการเพื่อให้กลุ่มทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดการของผู้สอนและการจัดการของผู้เรียนภายในกลุ่มผู้สอนจะต้องมีการจัดการที่ดี เพื่อให้การทำงานกลุ่มประสบผลสำเร็จ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ให้ความช่วยเหลือกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิศนา ขัมมณี (2536: 19) ที่ได้กล่าวถึงมาตรฐานผลการเรียนรู้ในด้าน ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไว้ว่า ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นทักษะที่จัดอยู่ในกลุ่มทักษะกระบวนการทางสังคม กล่าวคือเป็นความชำนาญในวิธีปฏิบัติสัมพันธ์กับผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ เนื่องจากมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกันจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วย

ให้ชีวิตความเป็นอยู่เป็นปกติสุขท่ามกลางความแตกต่าง ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนี้สามารถพัฒนาให้แก่วัยรุ่นได้อย่างเป็นทางการและตามอัธยาศัย กล่าวคือ สามารถวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้สาระ มโนทัศน์ และการฝึกฝนเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นตามความเหมาะสมของปัญหา ความต้องการ และสถานการณ์ หรืออาจบูรณาการในการสอนรายวิชาต่างๆ

3) หมวดวิชาวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในระดับบัณฑิตศึกษาที่อยู่ในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความคาดหวังต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาวิจัย โดยรูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรูปแบบกระบวนการคิดแก้ปัญหาขนาดตามแนวคิดของทอร์แรนซ์เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่นักศึกษามีความคาดหวังมากที่สุด รูปแบบกระบวนการคิดแก้ปัญหาขนาดตามแนวคิดของทอร์แรนซ์จัดอยู่ในรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะกระบวนการ โดยได้นำองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ คือ การคิดคล่องแคล่ว การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม มาใช้ประกอบกับกระบวนการคิดแก้ปัญหา และการใช้ประโยชน์จากกลุ่มซึ่งมีความคิดหลากหลาย โดยเน้นการใช้เทคนิคระดมสมองเกือบทุกขั้นตอน รูปแบบนี้มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักรู้ในปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเรียนรู้ที่จะคิดแก้ปัญหาพร้อมกัน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดจำนวนมาก สอดคล้องกับความคิดของ ทศนา แชมมณี (2536: 19) ที่ได้กล่าวถึงการประเมินผลการเรียนรู้ และการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในระดับปริญญาโท ในประเด็นทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ไว้ว่า ในการทำงานร่วมกันนั้น เนื่องจากมนุษย์สามารถอยู่ได้ด้วยการทำงานประจักษ์และการงานต่างๆ ซึ่งตามธรรมชาติแล้วมักต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งกลุ่มเล็ก

และกลุ่มใหญ่ มนุษย์จึงจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกันเพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และดำรงรักษาความสัมพันธ์อันดีต่อกันไปพร้อมๆ กัน โดยอาศัยทั้งความรู้ ความเข้าใจ และการฝึกฝนทักษะต่างๆ เช่น การเป็นผู้นำและสมาชิกกลุ่มที่ดี การทำงานอย่างเป็นระบบด้วยกระบวนการที่ดี การสร้างทีมงานที่ดี การแก้ปัญหาและจัด/ลดความขัดแย้ง เป็นต้น ซึ่งกระบวนการเหล่านี้สามารถพัฒนาได้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบกระบวนการคิดแก้ปัญหาขนาดตามแนวคิดของทอร์แรนซ์

ในส่วนของความพึงพอใจนั้น จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือมากที่สุดทั้ง 3 หมวดวิชา ยกเว้นหมวดวิชาวิจัยที่นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่องเท่ากับรูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ จากบทความทางวิชาการของ พันธศักดิ์ พลสารมย์ (2546 : 5) ซึ่งได้ทำการศึกษาในประเด็นการปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา โดยศึกษาถึงสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน ที่ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมองว่าสถาบันอุดมศึกษาของไทยมีสภาพ การจัดการเรียนการสอน สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ว่า วิธีการสอนของอาจารย์ส่วนใหญ่ใช้การบรรยาย นอกจากนั้นมีการอภิปรายซักถาม การสัมมนา การศึกษาภาคสนาม และการเชิญวิทยากรมาบรรยายพิเศษด้วยวิธีการสอนที่กล่าวมานี้ทำให้การศึกษาของประเทศไทยไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือปรัชญาของการศึกษาได้ ซึ่งต่างจากรูปแบบการเรียนการสอนของกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่พึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง และ

รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นการบูรณาการศาสตร์ความรู้ต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา หรือเป็นสหวิทยาการ คือเป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานศาสตร์หลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดในการประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ (ไพฑูริย์ สีนลาวัฒน์, 2524; สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2538) ที่มองว่าลักษณะทั่วไปของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามักจะอยู่ในวัยกำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยผู้ใหญ่ในระดับปริญญาตรี ส่วนในระดับบัณฑิตศึกษามักจะเป็นผู้ใหญ่โดยแท้จริง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น และมีอุดมการณ์สูง สนใจในสิ่งที่อยากรู้ ต้องการการยอมรับของเพื่อน อาจารย์ และสังคม ต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (self-directed learning) มักสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัว และสิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนควรมุ่งจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และให้สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1) หมวดวิชาทฤษฎี

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่ม

สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล หมวดวิชาทฤษฎี พบว่า ผลการเปรียบเทียบในภาพรวมในหมวดวิชาทฤษฎี ค่า Sig = .000 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ภาพรวมผลการวิเคราะห์ความคาดหวังของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาทฤษฎี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.34) นักศึกษามีความคาดหวังต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาทฤษฎีในระดับมากที่สุด และภาพรวมผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาทฤษฎี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.02) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาทฤษฎีในระดับมากที่สุด โดยรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง มีลำดับความต้องการ เป็นอยู่ในลำดับที่ 1 โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.10 ทั้งนี้ หมวดวิชาทฤษฎี มีการประยุกต์ใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลาย โดยส่วนใหญ่เน้นการบรรยายเชิงสาระ การอภิปรายในห้องเรียน รวมถึงการจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศการสัมมนาเชิงวิชาการทำให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง โดยการนำทฤษฎีมาประยุกต์ให้เกิดกระบวนการคิด ดังนั้น แนวทางการสอนที่เหมาะสมสำหรับวิชาในหมวดวิชาทฤษฎีได้แก่ รูปแบบการสอนแบบซักค้ำน จะมีส่วนช่วยให้การจัดการสัมมนาทฤษฎีเป็นไปอย่างสร้างสรรค์มีการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาและการคิดนอกกรอบเป็นการเปิดกว้างทางความคิด อย่างไรก็ตาม นักศึกษาแต่ละคนอาจจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน แต่ทุกคนสามารถวิพากษ์ประเด็นต่างๆ โดยใช้เหตุผล รวมไปถึงผู้สอนก็ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างด้วยเพื่อหาข้อสรุป

ให้กับประเด็นนั้นๆ นอกจากนี้การดูงานนอกสถานที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เข้าไปเยี่ยมชมดูการทำงานขององค์การที่ประสบความสำเร็จ จะทำให้เห็นนักศึกษาเห็นภาพรวมของการจัดการองค์การ (นภเรณู สัจจรัักษ์ วีระฐิติ และกมลพร สอนศรี, 2558: 196)

2) หมวดวิชาประยุกต์

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล หมวดวิชาประยุกต์ พบว่า ผลการเปรียบเทียบในภาพรวมในหมวดวิชาประยุกต์ ค่า Sig = .000 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ภาพรวมผลการวิเคราะห์ความคาดหวังของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาประยุกต์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.28$) นักศึกษามีความคาดหวังต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาประยุกต์ในระดับมากที่สุด และภาพรวมผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาประยุกต์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.97$) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาประยุกต์ในระดับมากที่สุด โดยรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิกมีลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 1 โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.12 ทั้งนี้ แนวทางการจัดรูปแบบการเรียนการสอนวิชาหมวดประยุกต์ มีการผสมผสานรูปแบบการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ประเด็น หรือสถานการณ์ต่างๆ (นภเรณู สัจจรัักษ์ วีระฐิติ และกมลพร สอนศรี, 2558: 196)

3) หมวดวิชาชีพ

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล หมวดวิชาชีพ พบว่า ผลการเปรียบเทียบในภาพรวมในหมวดวิชาชีพ ค่า Sig = .000 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ภาพรวมผลการวิเคราะห์ความคาดหวังของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$) นักศึกษามีความคาดหวังต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาชีพในระดับมากที่สุด และภาพรวมผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในหมวดวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.98$) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนในหมวดวิชาชีพในระดับมากที่สุด โดยรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม และรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาขนาดตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ มีลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 1 โดยมีค่า PNI เท่ากับ 0.09 ทั้งนี้ แนวทางการจัดรูปแบบการเรียนการสอนหมวดวิชาชีพ จุดเน้นที่สำคัญของหมวดวิชาชีพคือการลงมือปฏิบัติทำวิจัยทั้งงานวิจัยกลุ่ม และวิจัยเดี่ยว เพื่อการเตรียมความพร้อมและฝึกฝนทักษะต่างๆ ก่อนลงมือทำวิทยานิพนธ์ดังนั้นแนวทางการสอนที่เหมาะสมสำหรับวิชาในหมวดวิชาชีพ คือ รูปแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีความสำคัญต่อการเรียนในหมวดวิชาชีพ ซึ่งจะทำให้ ผู้เรียนมีการคิดนอกกรอบ แนวความคิดใหม่ๆ และรู้จักหาเหตุผล และข้อสนับสนุนมาอธิบาย

สมมติฐานทางวิจัยทำให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น (นภเรณู สัจจรักษ์ ธีระฐิติ และกมลพร สอนศรี, 2558: 196)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การจัดการเรียนการสอนควรมุ่งจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และให้สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี อีกทั้งชีวิตและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัย เป็นชีวิตที่มีความหลากหลาย นักศึกษามีบุคลิกภาพต่างๆ ซึ่งมักได้รับการพิจารณา ทดสอบ ทำทนาย คัดเลือก หล้อหลอม และยึดไว้เป็นลักษณะของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละสถาบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไป ดังนั้น กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลจึงควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา และคงไว้ซึ่งปรัชญาและวัตถุประสงค์ของการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในส่วนของข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

1. ด้วยข้อจำกัดในด้านเวลา ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วย เพื่อนำรูปแบบการเรียนที่เหมาะสม และตรงตามความต้องการของนักศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้
2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ควรใช้เครื่องมือที่หลากหลายเพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา ทั้งทางด้านทฤษฎีเชิงคุณภาพ และการสนทนากลุ่มย่อยเป็นข้อมูลประกอบการทำวิจัย เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก ศาสตราจารย์ ดร. แพทย์หญิงพัชรีย์ เลิศฤทธิ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย และรองศาสตราจารย์ ดร.นภเรณู สัจจรักษ์ ธีระฐิติ รองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์การ ซึ่งได้ให้คำปรึกษาและแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ อัครปทุมวงศ์ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขงานวิจัยฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ตลอดจนนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ให้ความร่วมมือและสละเวลาในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี ความสำเร็จและคุณค่าจากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอขอบแต่ครอบครัว ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพ

เอกสารอ้างอิง

กมลพร สอนศรี, นภเรณู สัจจรักษ์ ธีระฐิติ. (2558). *การศึกษารูปแบบการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน) พ.ศ. 2558.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *หลักสูตรการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน 2554*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สภานาถพริว.เม่นท์ จักัด.
- ทิตินา แชนมณี และคณะ. (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: บริษัทเดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจ
- ทิตินา แชนมณี. (2540). *การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2551). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2553). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธา.
- _____. (2553). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา: กลยุทธ์การสอน. บรรยายในที่ประชุมสำนักกรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน. 17 กุมภาพันธ์ 2553.*
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวทางการปฏิบัติ*. เอกสารแนบท้ายประกาศ
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552. (เอกสารอัดสำเนา).
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2524). *หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ □ และสังคมศาสตร์ □*. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2538). *จิตวิทยาการเรียนรู้วัยผู้ใหญ่ = Adult learning psychology*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- Eggen & Kauchak. (2006). *Strategies and Models for Teachers: Teaching Content and Thinking Skills*. Pearson/ Allyn and Bacon
- Joyce, B, & Weil, M. (1996). *Model of teaching*. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Richard I Arends. (2001). *Exploring Teaching: An Introduction to Education*. McGraw-Hill Humanities /Social Sciences/Languages.